

Läraryntroduktion angående boken *Att leva* av Yu Hua (1992)

av Jenny Jägerfeld

Handling i korta drag

Ramberättelsen till *Att leva* består i att en ung man far runt på landsbygden för att samla in folkvisor. Under en av dessa resor träffar han den fattiga äldre mannen Fugui som går och plöjer med sin gamla oxe. Fugui berättar för honom om sitt liv.

Från början var Fugui av rik härkomst och som ung är han en bortskämd och samvetslös godsägare som inte har någon respekt för pengar. Han gifter sig med den milda och goda Jiazhen men går till prostituerade, dricker alkohol och spelar bort pengar. Fugui och Jiazhen får en dotter, Fengxia och när Fengxia är fyra år blir Jiazhen gravid igen. Fugui struntar i sin fru och sin familj. Han spenderar en hel del tid med en särskild prostituerad och låter henne bära honom runt stan. Ofta rider de förbi svärfaderns butik och hälsar på honom, till svärfaderns stora skam. När Fugui precis håller på att spela bort deras sista pengar ber Jiazhen honom att komma hem. Fugui sjunker så lågt att han sparkar och slår henne för att jaga bort henne därifrån, trots att hon är höggravid med sonen Yoaquin. Den dagen har han slutligen spelat bort hela sin familjs förmögenhet och familjen tvingas till och med att flytta från huset. Fugui måste börja arbeta med att odla sin egen jord trots att han inte har någon erfarenhet av det.

Hans far blir mycket arg. En kort tid senare dör han, indignationen och sorgen bidrar till hans död. Fugui tvingas ut i det kinesiska inbördeskriget och får inte ens möjlighet att meddela sin familj detta. När han återkommer två år senare har hans mamma dött i en stroke och hans dotter Fengxia har förlorat både talförmågan och hörseln i en febersjukdom. Familjen lever ett hårt liv och har svårt att få ekonomin att gå ihop, även om dottern Fengxia försöker hjälpa till så mycket hon kan. Ännu svårare blir det efter att modern får bristsjukdomen rakitis och blir mycket orkeslös och får svårt att gå och arbeta. Under tiden för detta sker Kulturrevolutionen där Mao vill avlägsna makthavare som han ansåg

var kapitalistiska eller borgerliga, för att skapa en ny kultur som skulle passa i ett socialistiskt, rättvist samhälle. Till en början får familjen det bättre under revolutionen, men slutligen har de knappt någon mat att äta och får hanka sig fram.

Jiazhen och Fugui oroar sig mycket för dottern, för att hon inte ska bli bortgift på grund av att hon är dövstum. Till sist hittar man dock en man till henne, den godhjärtade Erxi som har något fel på sitt huvud vilket gör att detta sitter snett. Paret gifter sig och flyttar in till staden och de får ett barn, sonen Kugen, men Fengxia dör vid förlossningen till familjens stora sorg. Erxi måste då ta hand om sonen samtidigt som han fortsätter att jobba som stadsbud och dra en tung kärra fullastad med saker runt byn. Kort efter att Fengxia dött dör också modern. Fugui och Erxi träffas ofta i staden med Kugen, men en dag dör Erxi då han får några nedfallande cementplattor över sig. Den gamle Fugui blir då ensam med att ta hand om Kugen och tar då med honom till sin by. De står varandra mycket nära och de pratar om att långsamt jobba sig mot att bli rikare, att byta ut de två hönorna mot ett får, och fåret mot en ox, en tanke de njuter av och lever för.

Men en dag när Fugui och Kugen är ute på fälten för att skörda bomull så blir Kugen väldigt trött. Han är sjuk och får lägga sig i huset för att vila. Fugui ger honom då några böror att äta och eftersom han inte har ätit mat på länge så blir han ivrig och sätter dem i halsen och dör.

Fugui sörjer Kugen och alla sina andra familjemedlemmar. Han känner sig oerhört ledsen men också tillfreds eftersom han har följt alla sina familjemedlemmar till graven, begravt dem och på så vis lämnar han inte kvar någon som han måste oroa sig för.

Boken utgavs första gången 1992 och räknas till mästerverken i den moderna kinesiska litteraturen. Den har sålt i över 500 000 ex i hemlandet. Romanen har översatts till ett flertal språk och har filmatiserats av Zhang Yimou känd för bland annat *Den röda lyktan*, *Hero* och *Flying daggers*. *Att leva* utkom i svensk översättning 2006.

Om författaren

Yu Hua räknas till Kinas viktigaste och mest kända författare. Han föddes 1960 i

Hangzhou i en liten stad i östra Kina och är idag bosatt i Peking. De första tjugo åren av Huas liv präglades av materiell knapphet och brist på individuell frihet. Det fanns knappt några böcker att läsa eftersom de flesta hade blivit uppbrända under Kulturrevolutionen.

När han började skriva på 1980-talet fick han uppleva de ekonomiska förändringar som ledde till den kommersialism och den exceptionella utveckling som dagens Kina är ett resultat av.

Han började sitt yrkesverksamma liv som tandläkare, ett jobb som myndigheterna tilldelat honom (man hade inte lov att välja arbete i Kina på den tiden och en tandläkare eller läkare var inte rikare än en vanlig arbetare), men efter fem år publicerades hans första novell i ett litterärt magasin, och därefter slog han in på den litterära banan. Under kulturrevolutionen och egentligen ända sedan det kommunistiska maktövertagande 1949 var den kinesiska litteraturen mycket styrd av de kulturpolitiska direktiv som Mao förespråkade, det vill säga att den i varje ögonblick skulle "tjäna arbetare, bönder och soldater". Detta är förstås ett hårt krav att leva upp till.

Mao dog 1976 och Kulturrevolutionen fick ett slut. Efter en tid kunde författarna förhålla sig på ett friare sätt till litteraturen, även om de inte kunde vara helt fria i sitt sätt att skriva. Yu Hua var en av de som började rekonstruera och förändra sättet att skriva kinesisk litteratur på, bland annat inspirerad av Kafka, inte minst för hans samhällskritik.

Med romanen *Att leva*, fick han sitt stora genombrott.

Kontext kulturrevolutionen

Kulturrevolutionen (officiellt den stora proletära kulturrevolutionen) var en politisk kampanj i folkrepubliken Kina som iscensattes av Mao Zedong, dåvarande ledare för Kinas kommunistiska parti. Kampanjen inleddes 1966 och hade sin mest intensiva fas fram till 1968-69, men upphörde slutgiltigt först med Maos död år 1976. Det officiella syftet var att förnya och sprida revolutionen till alla delar av det kinesiska samhället.

Kampanjen genomdrevs med stöd av de unga idealistiska rödgardisterna och en grupp trogna i partiledningen. Rödgardisterna var inget annat än ungdomar och barn som på Maos order slutade gå i skolan för att istället ge sig ut på jakt

efter "de 4 gamla": 1) gamla tankar 2) gamla traditioner 3) gammal kultur, och 4) gamla seder. Ungdomarna tog Mao på orden och drev man ur huse på jakt efter böcker, bilder, symboler, figurer, tempel, tankar och beteenden, allt som på något sätt kunde representera det "gamla, traditionella" samhället och tänkandet. Detta ledde till att många kulturskatter förstördes. Alla som hade makt och tänkte självständigt skickades till läger som liknade koncentrationsläger. De flesta fick dock dödsstraff direkt. Utbildningen drabbades också hårt då politiska aktiviteter ersatte undervisningen och många högutbildade skickades ut för att arbeta inom jordbruket under lång tid. Sedan Deng Xiaoping kom till makten 1978 har kulturrevolutionen kritiserats starkt och bl.a. kallats för "den tio år långa katastrofen".

Kulturrevolutionens avsikt var att avlägsna makthavare som enligt Mao hade slagit in på den kapitalistiska och revisionistiska vägen. Man ville skapa en ny kultur som skulle passa i ett socialistiskt samhälle. Mao ville att kineserna även i sitt tänkande skulle bli verkliga socialister och rensa ut allt gammalt feodalt, borgerligt tänkande som han ansåg fortfarande fanns inneboende i den kinesiska kulturen. En ny kultur för det socialistiska samhället skulle skapas. Varje kommande generation måste genomföra revolutionen på nytt för att den gamla orättvisa samhällsordningen inte skulle kunna återetableras.

De flesta forskare är överens om att mellan 40 och 70 miljoner kineser avled som en konsekvens av Maos styre, varav cirka hälften under det stora språnget, som blev ett misslyckat försök att med hast förnya Kinas industri och ekonomi omkring 1959-1962. Ytterligare miljontals dödades under kulturrevolutionen,

Teman

Transformation/anpassning

Att leva handlar om både ett lands och en individs dramatiska transformation. Historien spänner över fyra decennier, börjar på 1940-talet innan revolutionen, fortsätter med inbördeskriget, kommunismens seger, Det stora språngets svältkatastrof och slutar åren efter kulturrevolutionen.

Fugui går också igenom många faser, från att vara en rik och odräglig man som går till prostituerade, spelar bort sina pengar och slår sin hustru och sina

barn som är mycket svårt som läsare att tycka om, blir han en man som gör allt för att ta hand om de sina, som är ödmjuk inför livets slit, som fortsätter arbeta och inte ger upp trots att han förlorat allt. Fugui blir en bättre människa av alla sina umbäranden och förändringar. Något som dock inte blir bättre av förändringarna är det kinesiska samhället. Det förändras visst, men det blir nästan uteslutande endast en annan form av elände.

Det obändiga viljan att leva

Författaren ställer frågor om vad det är "att leva", hur man håller ihop som människa under så enorma förändringar och vad det är som driver en människa att välja livet, att försonas med livets gång, trots att det mest innebär slit, svält, sjukdomar, sorg och förluster.

Yu Hua har själv sagt " I would say, for me, that the theme which is central in much of my writing is that I've realized that the Chinese people can overcome any difficulty presented to them ... the Chinese character remains strong even after all the changes. I believe that whatever life you offer the Chinese, they will be able to deal with it. For example, during the 1980s when China was going through economic advances and the government told the people they would give them a raise, and they never did. Whatever the government wants to do, whatever they give us, we accept."

Språk och berättarstil

Språket är mycket avskalat, enkelt, realistisk och kraftfullt. Yu Hua låter Fugui berätta om mycket dramatiska skeenden rakt upp och ner och utan sentimentalitet. Fugui försöker heller inte försköna sig själv eller sina handlingar, eller hitta ursäkter för sitt beteende. Ibland finns där också en humor och en underliggande ironi. Att leva är inte fylld av krångliga referenser eller andra barriärer, varken språkliga eller i sin dramaturgi. Givetvis får man mer ut av den om man känner till Kinas historia, men det kan också vara ett sätt att börja bli intresserad av Kinas historia utan att man från början har några förkunskaper.

Frågor att ställa i klassrummet:

- Vad fyller ramberättelsen egentligen för funktion? Den är ju så begränsad? (Man skulle kunna se det som att den kringresande unge mannen är som läsaren. Det är honom, oss, Fugui berättar allt för. Den etablerar en scen, något som allt utgår ifrån. Man kan också se det som att Yu Hua knyter an till en muntlig berättartradition när han låter Fugui berätta för den unge mannen om sitt liv.)
- Hur hade berättelsen förändrats om inte ramberättelsen funnits där?
- Hur är Fugui som person? Hur förändras han genom berättelsen? Hur reagerar han på alla förluster?
- Vad innebar Kulturrevolutionen? Det stora språnget? Inbördeskriget?
- Vem var Mao?
- Vad kan man lära sig av denna berättelse? Vad har Fugui lärt sig genom livet?
- Vad står titeln för? Vad är det "att leva"? Vad är ett liv? Vad är skillnaden mellan att "leva" och att "överleva"?
- Yu Huas bok har enligt honom själv hindrat människor från att begå självmord, varför tror du? (På något vis stärkande att inse att man kan gå igenom all denna sorg, och fortfarande se en mening i att fortsätta leva. "Fugui har det värre än mig, och han hittar ändå en mening.")

Inspiration

- Se filmen *Att leva* från 1994 som Zhang Yiumo regisserat. Den fick både juryns stora pris på Cannes-festivalen och fick BAFTA:s pris för bästa film på icke-engelskt språk. You Ge som spelar Fugui fick priset för bästa skådespelare. Filmen förbjöds i Folkrepubliken Kina.
<http://www.youtube.com/watch?v=Fg1TxdevcXg>
- Se en intervju med Yu Hua från Berkely där han berättar om sin bok "China in ten words" <http://www.youtube.com/watch?v=S91DC3r3cP4>
- Läs om Yu Hua på wikipedia: http://sv.wikipedia.org/wiki/Yu_Hua

- Intervju med Yu Hua om Att leva av Michael Standaert
<http://mclc.osu.edu/rc/pubs/yuhua.htm>